

SZÉKELY-UDVARHELY

KÖZIGAZGATÁSI, KÖZGAZDASÁGI, KÖZMŰVELŐDÉSI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP

UDVARHELYVÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA, AZ UDVARHELYVÁRMEGYEI KÖZSEGI ÉS KÖRNYEZŐI EGYLETE, AZ UDVARHELYMEGYEI ÁLTALÁNOS TANTÓ-EGYESÜLT ÉS AZ UDVARHELYMEGYEI GAZDASÁGI EGYLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

ELŐFETÉSI DÍJAK: Egyszer 8 kor, Félév 4 kor, Négy évre 2 kor. Papok, tanítók, gazdaság-egyleti tagok, és mások különösen egyszerű 6 kor, a tanító-egyleti tagoknál, kőse és községi tagoknál 5 kor, a többieké 6 kor. Megjelölés tekintetű egyszer; vasárnap.

Feloldás szerkesztés és kiadófelügyelőség

B E T E G H P Á L

Hivatalos hirdetések 100 szöveg minden más 4 fillér, azonnali 2 fillér, magánhirdetések — Nyitár 6 fillér, többnapos hirdetés 4 fillérrel csökkentve. — Nyitár 6 kor. Hirdetés és nyitár 6 kor. Hirdetés és nyitár 6 kor. Hirdetés és nyitár 6 kor. — Hirdetés és lap részére elől minden hirdetői úton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: B E T E G H P Á L Kőrösváradé, köznyelvűtől és könyvtől elvált (Kossuth-utca), hova minden e lapot érdeklő közlemények, előfizetések és hirdetések intézendők. — Kérlek: nem adnak visszatér.

A székelv miniszter munkálkodása.

július 31.

(—) Székelv államfiai! Most már igazán hiszhatok! A székelv miniszter erdelték is dolgozik. Kiadta rá a parancsot s a teli idő beálltá erdeltéknek látunk.

Meghallgatásra tállt szózatunk, melyet év-tizedek óta hangzatlank jobbjaink s melyet fél-évtizede küzd a „Székelv-Udvarhely” is. Ez-éltől évvel — hogy többet ne említsünk — őt erdelt, talpraesett cikkelyben tárgylatuk (Allatnyesztés és hóripar. A megyei talajviszonyok. Talajfoltok eperfaikkal, Solyentenyésztés. Viaszonnyelvény. Borkészítés. Tegazdaság. Legelőjavítás. Legelőgazdálkodás, harszék, székelvöldi szükségleteinket; kiindulva vármegyénk közvetlen ismeretből.)

A borkészítés, viaszonyosított iparokhoz a Hagedis Sándor, a székelv miniszter most a ropás felkarolását is hozzácsatolta. Többet ad, mint a mennit kértünk! Mert szemlény tapasztalattal meggyőződött, hogy sokkal több kell a Székelvöld népének, mint a mennit ő maga saját részére elének gondol. Mi Darányi Endre dr. földművelésügyi min. kir. miniszter — vármegyénk talajviszonyait tekintelve véve — egyik oldalán a leteremtés meghonosítására indított Hollak Arthur főispánunk közreműködésére nagyobb akciózt is így megfellel mennyiségű termeltes esetén, biztis kálitába helyezni egy szövőgyár felállítását, addig Hagedis Sándor kereskedelmi min. kir. miniszter által jószággal gondoskodó borkészítés és vasiparnak versenyképeszt tételét.

Sok vajadás, nélkülözés, székelvöldi ügyünk — mondhatnók: a magyar haza székelvöldi érdekeink — elhanyagolása, mellőzése után, sikerült tehát végre-valahára úgy félrálak nyernünk, kik a haza székelvöldi magas ügyelműre néltaják s annak régen sajtó, fajó sebeit gyökérensen leggyógyítani akarják. Azért mondjuk: ádjárj, mert hogy azt tehessék és nemes ügybuzgóságunkkal valódi siker legyen.

A „SZÉKELY-UDVARHELY” TÁRCSÁJA.

Bakapoczás.

A „Székelv-Udvarhely” erdelti tárcsája.

(Folyt. és vége)

A népies humor igazi gyöngye az alábbi négyesor verscsoké, mely egyszerűséggel, természetességgel és igénytelenséggel a legutóbbi tárgykörnek is kielégelhet:

Vest meg lésa mészáros bérjért,
Mert levegő s kis hóri lejárt,
Sregyáj borja nem tud lábra kelni,
A lovakat látnak kell czelelni.

Erre igazán rállik a hamonak az a definitívej hogy „mondy könyök között”.
Nem sok a haka szabadsága, de megessik olykor, hogy még azt a keveset is nélkülözni kénytelen, hiúlvén kúrta vason az „ancseiben”, ung a többiek az „egrezgőzök” gyönyörű öltözék henykor mint tudjon székelv” haka esztendő! Megérték az áncelt, megz a vasat, használván kőbe-közbe az állata állatalkotó katonai műszavakat.

Cum raportis be vagyok én stimmelő,
Azl is tudom, hogy meg lesznek strolóva,
Tis nap karca, haza stimmelő fransón,
A csónakát harsz napig nem látom.

— Az eld sor teljesen haka műnyelven van. Cum raporta—Zam Rapport, kihallgatásra; be... stimmelőva—bestimni, rendelve; stroló—büntetés (Strafo) áncel—kínzeln, egyes zarka a fogházban.

Nem szokás ez sem:

Etes rózsán, nálat voltam vasárnap
S ént most az árcsonka beáramom,
Vasat vernek kezzeno és lábomra,
Két postt vigyáz mindeka műdolomra.

Beh kennek az áncelban az ágrak,
Nem olyanok mint galambok, te nálat.

most már egyedül és kizárólag tállnak, a székelv néplét és annak vezető faktorát (úgy). Erre azonban időnkint meg ráterünk.

Most egyedül Hagedis miniszter székelvöldi általunk már is eredményes vállalkozásunk rovidsen szóllni. Röviden, mert a mi szavunk sokkal ki-seb, minthogy félrekeppen tudnók honoralit Hagedis miniszternek azt a magyhoritörjé intézkedést, melylyel örök halára kötelezt már most iparosainkat, kikbe életkévdé és szorgalommal párosult ellett lehel: amny megpróbáltatás és küzdelem után.

Nemcsak a felsőmagyarországi bánkykerület erdőtervére magaslátunk, a magyar tenger déli partján, a szőlőskoszorúta Balaton vidékén, de a magyar haza évezredes vészlábáján: a Székelvöldön is mindenütt éles szemmel a mi niszternek a talaj ipari minőség és a lakosság-akat modern erdelyben kihasználási tudó ügyessége számára. Majd mindenütt szentes gondviseléseszeri képességét megdáltala a helyes kezelenyest a lakosok célszerű ipari foglalkoztatásához és így letehető az alap egy iparhoz, mely lyi gondoskodás mellett kell, hogy az ország virágzó kereselofsorává legyen.

Emnek legényesebb bizonyítéka az a kiváltságos törvényre, melyly a székelv iparkamarához intézett.

Ha ezt a rendelkezést székelv iparkamaránk teljes lelkiismerettel, oldado lgyiszterrellet és valódi művelőgéllyel hallja végre, — a nyilon kétkedünknek nem szabad — egy székelv államfiai... most már igazán hiszhatok! Az „édes semmit teves” helyett: lélyes, szorgalmas munkáló foglalkodik; lesz mit dolgozni és lesz mit munkálkodni — itthon.

A magyfotossággal rendelkező szerinti szövege következő:

Kereskedelmi min. kir. miniszter. 51.854/IX. szám.

A kereskedelmi és iparkamarák Marosvásárhely.

A Székelvöld közgazdasági — nevezetesen forgalmi és ipari viszonyait legújabb helyzetének szemlélyes megismerése czéljából két legfontosabb utasítom, nevezet-

Kemény deakja feje alá, párná,
Nem kálitób a derékja, dumája.

A huság nagy szerepet játszik a haka életben. Ha új ruhát, új bakkenest vehet magára, oly buszónk setal végig az utcán, mintha legalább is házi ur volna. Bolondulnak is utána a léányok s ő meg azok közül is kiválogatja a magyart. Errel szólok ez a nota:

Kapitány ur kálitá a parancsot,
Mindre haka faszélynél az bakkenest,
A talpába megvén szöget veressen,
Hegyőnek magyart lálnak keresztén.

De azért igazán meggyard az a kíl mar ottthono kiváltságot magának. Hozzá szállának gondolatlan, ha szemz-ő, haza, ha a fáradságot után meghívén. Ezt a gondolatot szépen fejezi ki az alábbi kis vers:

Marosvásárhelyen járak egész nap,
Nem fájón a vádójuk az bakkenest,
De szavem nem téri meg semmit sem,
Háttáblán is értené dolok kezében.

A szabadság reménye a szerelmi daloknál is megnyugtatóknak. Azál vizgatlánya a haka buszó bábjáról, azál vizgatlánya szál magyart. Min egyikét a leg-szebbeknek, a következő kis verset káliták át:

En az kapitányra
Nem az isen háza:
Beh sok szegény magyar haka
Van oda lejárva.

Ottthon lábába
Bánatos baba
Sregyáj haka szabadságot
Páry szívetlén várja.

Ne sírj edes rózsán,
Ne fájjon a vádójuk,
Jó az isen, a többször
Haza megyek értené.

Igen szép és poetikus ez is:

Amny meg egy harna kis lábaj,
Körösit vese a hárján,
Hánas meg fokkapitány
Pres jejj papján.

tesen a nagy székelv vármegyé székelvöinyek és azok iparfeletéinek, valamint a látogatásom alkalmából rendezett kis helyi kiállítás megtekintése révén közvetlen meggyőződést szereztem magamnak arról, hogy a Székelvöldön és különösen annak városainban mily rendkívül sok a teendő ipari tere, akat a gyári, akat a kézműs, akat pedig a háziipari tevékenység is.

Alkalmam volt egységes és fejlődéskezes kezdő-megyezeseket is látni, melyek jókarratúrák állapotán révén a Székelvöldi közgazdasági viszonyainak fontos tenyezőivé lehetnek, de ezzel szemben alkalmam volt régi ipari maradványait is látni, a melyek kálitó felkarolás és az erdelték megfelelő tímorítése, szakképzett-ségük emelése és hitelviszonyait javítása által nem eléteképp iparkárák volnának fejlődésük.

Teljesen taláblanak annak, hogy a gyáriparunk a Székelvöldön és különösen annak taválabból részben kisseb tere van ez idő szerint, mint az ország más, e tekintetben kedvezőbb fekvési vidékein, nem ritgatom magam abban a reményben, hogy ezen a tereen legújabb erdőterő nagyból eredményt lesznek elértek, de azért annál nagyobb gondok és körültekintés kell ezal foglalkozni, ápóva és fejlesztve azt, a mi benne egységes és fejlődéskezes, mert minden egyes lyi gyártólépnél újabb és újabb kereseti forrásokkal nyit meg a Székelvöldi lakosságának és ez által mind erősebb eszköze lesz a kivándorlás korlátozásának.

Ha a gyáripar tekintetében természetesen nagyobb teret lassabb is lesz a fejlődés, amnyval magyhorit erdőművelésnek a levezényelést tekintendő, melynek éppen a Székelvöldön van különös fontossága a mult fejlődésével fogva és a gyáripar lassabb terülfoglalása következtében.

A fe- és fémipar Marosvásárhelyen, a fémipar és vasipar Székelv-Udvarhelyen, élte Udvarhelyvármegyében, a fájpar Kolozsváron kálitó Sepsi Székelvöldön és az asztalosipar Kezdi-Vasvárhelyen jellegzetes bizonyítékok arra nézve, hogy a levezényelést erősítő, melynek éppen a Székelvöldön van különös fontossága a mult fejlődésével fogva és a gyáripar lassabb terülfoglalása következtében.

A mi e tekintetben biztató az említett helyeken, kétségkívül kellő erővel és szorgalommal, illetőleg Geik-Szeredán és György-Szentmiklóson is, csak foglalkozni kell az által rendezésben, természetesen, nem kiserítékek, melyekre már alig időnk, hanem oly intézkedéseket, melyek a levezényelést erősítő, melynek éppen a Székelvöldön van különös fontossága a mult fejlődésével fogva és a gyáripar lassabb terülfoglalása következtében.

Ez azonban csak a kezdeti lépés, és a teendő sokkal hosszabb száttalán, a szükségesnek nem kímélve.

Áll meg harna kis lábaj,
Adj egy lét vészt:
Ezen haka a szemében,
Mégtekinté néked.

Nem kell a bakója,
Nem vagyok én dámsz,
En vagyis az edes anyam
Legközelebb lábja.

Ajja a hankóját
Világi dámszok,
Hegyőnek bakét kapitány ur
Báka hankóját.

Itl a korsóm, lyájk
Kapitány ur legyem,
Egy létesem volna harkom,
His meg adná nekem.

Ezerese a rózsán
Hossza szabadságra,
Hadd mültsásem kis magamat
Vele utódom.

És a szabadság vigyá egyre hevesebb, a szabadság reménye egyre erősökd, és a mint tud, az a mint hogy a magy hitalraól napok számba. A haka derűsnek szimlen lápa a világol, költözése is derűsnek, Most már nem sokat tördök az apróbb keltelenlésségekkel, azál vizgatlánnyal magál, hogy káliták az éreg haka tejeje. De szörlőn ő magy.

Kapitány ur az ismert, mit szíval,
Ezaz egyet fejezt meg, ma mostan vizgál:
Viláskálit kapitány ur kedvére,
Káliták az éreg haka tejeje.

Nem is zupnáns ám be a valamine ráp legyen kedvesnek nek a szabadság s az ottthon hagyott hely a katonai ügyvezetését. Ezt a gondolatot fejezi ki az alábbi vers:

Ami monda a kapitány a bakjának:
Maraj itlen kedves ám harkom,
Hegy csallag vese a galambom,
Hívem haka bakját a kommandánsom.

